

Supplement №2 (138) 2023

ISSN 2786-6661eISSN 2786-667X

UDC: 378.6:61:001.891](477.411)(050)

Міністерство охорони здоров'я України
Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця

НАУКОВО-ПРАКТИЧНЕ ВИДАННЯ

УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕДИЧНИЙ МОЛОДІЖНИЙ ЖУРНАЛ

Видання індексується
в Google Scholar,
Index Copernicus, WorldCat OCLC

ISSN 2786-6661eISSN 2786-667X

Ministry of Health of Ukraine
Bogomolets National Medical University

THEORETICAL AND PRACTICAL
EDITION

UKRAINIAN SCIENTIFIC MEDICAL YOUTH JOURNAL

Journal's indexing:
Google Scholar, Index Copernicus,
WorldCat OCLC

Засновник – Національний медичний університет
імені О.О. Богомольця МОЗ України
Періодичність виходу 4 рази на рік.

Журнал внесено до переліку фахових видань.

Галузі наук: медичні, фармацевтичні.
(наказ МОН України 09.03.2016 №241)

Реєстраційне свідоцтво KB № 17028-5798ПР.

Рекомендовано Вченою Радою НМУ
імені О. О. Богомольця
(протокол №4 від 27.04.2023р.)

Усі права стосовно опублікованих статей
залишено за редакцією.

Відповідальність за добір та викладення фактів
у статтях несуть автори,

а за зміст рекламних матеріалів – рекламодавці.
Передрук можливий за згоди редакції
та з посиланням на джерело.

До друку приймаються наукові матеріали,
які відповідають вимогам до публікації
в даному виданні.

Founder – Bogomolets National Medical University
Ministry of Health of Ukraine

Publication frequency – 4 times a year.

**The Journal is included in the list of professional
publications in Medical
and pharmaceutical Sciences**

(order MES Ukraine 09.03.2016 № 241)

Registration Certificate KB № 17028-5798ПР.

Recommended by the Academic Council
of the Bogomolets National Medical University, Kyiv
(protocol №4 of 27.04.2023)

All rights concerning published articles are reserved
to the editorial board.

Responsibility for selection and presentation
of the facts in the articles is held by authors,
and of the content of advertising material –
by advertisers.

Reprint is possible with consent
of the editorial board and reference.

Research materials accepted
for publishing must meet
the publication requirements of this edition.

ЗМІСТ/CONTENTS

Сторінки/Pages

«КВІТНЕВА НАУКОВА СЕСІЯ 2023»

«APRIL SCIENTIFIC SESSION 2023»

17 квітня 2023 Київ, Україна

April 17, 2023 Kyiv, Ukraine

Секції:

Аптечна та промислова технологія ліків PHARMACEUTICAL AND INDUSTRIAL DRUG TECHNOLOGY	5
Внутрішня медицина 1 INTERNAL MEDICINE 1	15
Внутрішня медицина 2 INTERNAL MEDICINE 2	23
Внутрішня медицина 3 INTERNAL MEDICINE 3	30
Клінічна фармакологія CLINICAL PHARMACOLOGY	36
Організація економіки фармації ORGANIZATION OF PHARMACY ECONOMY	42
Профілактична медицина PREVENTIVE MEDICINE	51
Хірургія, анестезіологія та акушерство SURGERY, ANESTHESIOLOGY AND OBSTETRICS	58

«ТКАНИННІ РЕАКЦІЇ В НОРМІ, ЕКСПЕРИМЕНТІ ТА КЛІНІЦІ»

Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю
присвячена пам'яті члена-кореспондента НАМН України,

д.мед.н., професора Ю. Б. Чайковського

Київ, 8–9 червня 2023

«TISSUE REACTIONS IN THE NORM, EXPERIMENT AND CLINIC»

All-Ukrainian scientific and practical conference with international participation dedicated
to the memory of professor Yu. B. Chaikovsky

Kyiv, June 8–9, 2023

Секційні напрямки конференції:

1. Історія морфології: події та персоналії	63
2. Морфологічні технології сьогодні	79
3. Тканинні реакції при пошкодженнях нервової системи	86
4. Тканинні реакції органів людини та тварин в онтогенезі, при регенерації та патологічних станах	98
5. Підходи оптимізації викладання морфологічних дисциплін	152

The conference sections:

1. History of morphology: events and personalities	63
2. Morphological technologies today	79
3. Tissue reactions of the nervous system in case of damage	86
4. Tissue reactions of human and animal organs in ontogenesis, regeneration and pathological conditions	98
5. The optimizing of teaching approaches of morphological disciplines	152

Алфавітний зміст	168
------------------	-----

Netboard, Classroom тощо. Для створення презентацій, окрім вже традиційного застосунку PowerPoint, ефективно використовувати CANVA, Genially, Mozaik Education. Все це дає змогу застосовувати освітню технологію «перевернутий клас» (*flipped classroom*), коли новий навчальний матеріал здобувач освіти опановує самостійно у зручний для нього час, з опорою на відео та інші презентаційні матеріали, а при роботі в аудиторії (або онлайн в синхронному режимі) відбувається узагальнення знань, застосування їх на практиці, контроль навчальних досягнень студентів.

Важливим дидактичним матеріалом для викладання цитології і гістології є створення цифрових атласів мікропрепаратів тканин тварин і людини, при можливості – електронних фотографій. Ми використовуємо як готові мікропрепарати наборів «Вчення про клітину», «Ембріологія», «Загальна гістологія», «Спеціальна гістологія», так і власні мікропрепарати та електронні фотографії, які виготовлено під час наукової роботи магістрантами, аспірантами, викладачами кафедри. Оцифровка здійснюється за допомогою відеокамери CAM V-200, вмонтованою у світловий мікроскоп та/або за допомогою мікроскопу Leica DM500 LED з камерою Leica ICC50E. Отримані фото гістопрепаратів доцільно використовувати як для пояснення нового матеріалу, так і для самостійної роботи чи перевірки знань, здійснювати цито- і гістометрію. Цифрові дані обробляємо за допомогою варіаційно-статистичних методів з використанням ліцензованої програми Statistica, 6,0 Windows.

Висновки. В умовах сьогодення, з переходом на дистанційне та змішане навчання, викладання морфологічних дисциплін, зокрема, цитології і гістології, потребує використання сучасних технологій навчання, цифрових застосунків і освітніх платформ. Викладач закладу вищої освіти має володіти навичками ведення занять в синхронному і асинхронному режимі, створювати методичну базу зображень гістопрепаратів, електронних фотографій тощо.

Ключові слова: цитологія, гістологія, заклад вищої освіти, цифрові технології навчання.

ВПРОВАДЖЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В ОНЛАЙН РЕЖИМІ ЯК ОДИН З ЗАСОБІВ ПІДГОТОВКИ НАУКОВЦІВ ТА ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ЛІКАРІВ-ФАХІВЦІВ

Світлицький А. О., Матвейшина Т. М., Щербаков М. С., Чернявський А. В.

Кафедра анатомії людини, оперативної хірургії та топографічної анатомії

Завідувач кафедри: Григор'єва О. А., доктор медичних наук, професор

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет

Запоріжжя, Україна

Вступ. Індивідуальна учбово-дослідницька (УДРС) або науково-дослідницька робота студентів (НДРС) є однією з основних та невід'ємних частин навчального процесу на кафедрі анатомії людини, оперативної хірургії та топографічної анатомії Запорізького державного медико-фармацевтичного університету.

Метою роботи став пошук шляхів впровадження науково-дослідницької роботи студентів в умовах дистанційного навчання в он-лайн режимі як одного з елементів підготовки науковців та висококваліфікованих фахівців.

Матеріали і методи дослідження. Науково-дослідницька робота студентів (НДРС) включає такі види робіт:

- підготовку огляду наукової літератури (реферату);
- підготовку ілюстративного матеріалу по даних темах (мультимедійна презентація, набір таблиць, схем, малюнків і тому подібне);
- виготовлення навчальних і музейних препаратів, моделей;
- проведення наукового дослідження в рамках студентського наукового гуртка кафедри;
- участь у виконанні науково-дослідної роботи кафедри під керівництвом викладача;
- участь в анатомічних олімпіадах та ін.

На жаль, у 2020 році, у зв'язку з пандемією COVID-19, а в 2022 році – у зв'язку з початком повномасштабного вторгнення РФ, виникла необхідність переходу на онлайн-навчання. Тим самим стало неможливим або значно обмеженим виконання деяких видів роботи студентів. Внаслідок того, що більшість студентів наразі не має можливості активно приймати участь у виготовленні препаратів та проведенні власних досліджень у рамках науково-дослідницької роботи кафедри, на кафедрі анатомії людини, оперативної хірургії та топографічної анатомії ЗДМФУ укладено список тем для проведення пошукової роботи та підготовки огляду наукової літератури. План складається з 50 тем (20 тем у першому семестрі, 15 – у другому та 15 – у третьому семестрах) і створений таким чином, що висвітлює теми, які не в повному обсязі розкриті в робочій програмі з дисципліни або на практичних заняттях. Наприклад пластична, варіантна, порівняльна, спортивна анатомія, історія розвитку анатомії, морфологічні основи індивідуальності, клінічні аспекти та анатомічні обґрунтування деяких медичних маніпуляцій. Це створює певні умови для інтеграції самої дисципліни «Анатомія людини» з іншими дисциплінами, що вивчаються на кафедрах, як медико-біологічного, так і клінічного спрямування, а також формує певну інформаційну базу для подальшого навчання і сприяє формуванню клінічного мислення студентів. Окрім тем, зазначених в переліку укладеного списку, кожен викладач має можливість додавати власні теми у разі необхідності.

Як правило, дослідницька робота за обраною темою виконується індивідуально або групою студентів. На практичних та підсумкових заняттях на базі платформи MS Teams студенти мають можливість зробити невеличку доповідь за результатами проведеного пошуку. Перевагою даної платформи є те, що, окрім доповіді, студенти можуть зробити слайдову або відео-презентацію, а також мають доступ до додаткових програм, які можуть бути використані під час виступу.

Студенти, чий доповіді визнано найкращими, мають можливість виступити на засіданнях студентського наукового гуртка кафедри, а також на науковій конференції студентів та молодих вчених, яка щорічно проводиться в університеті. Така робота сприяє інтелектуальному розвитку студента, знайомить його з особливостям роботи з науковою літературою як на паперових так і електронних носіях (робота з електронними базами та бібліотеками, такими як <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/>, <https://library.gov.ua/>, <https://lib.zsmu.edu.ua/>), закладає основи як індивідуальної так і групової або колективної праці, основи статистичного та метааналізу, готує до публічних доповідей і роботи з аудиторією. Треба зазначити, що такий вид праці дуже позитивно сприймається студентами. Багато з них активно включається у роботу і, крім запланованих тем, студенти іноді пропонують власні теми для досліджень.

Висновки. Участь в науково-дослідній роботі має ґрунтовну мету розвитку клінічного мислення студента та його компетентностей, закладає основи статистичного та метааналізу. Як результат, здобувач освіти отримує навички індивідуальної та командної роботи, а також досвід публічних виступів і роботи з аудиторією.

Ключові слова: доповідь, заняття, клінічне мислення, науково-дослідницька робота, пошукова робота.

ВІДЕОЛЕКЦІЇ З ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ ЯК СКЛADOVA СИСТЕМА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Степаненко О. Ю., Мар'єнко Н. І.

*Кафедра гістології, цитології та ембріології
Харківський національний медичний університет
Харків, Україна*

Навчальна дисципліна «гістологія, цитологія та ембріологія» є однією з фундаментальних медико-біологічних дисциплін, викладання яких традиційно ґрунтується на класичних методиках та підходах. Не зважаючи на домінування традиційного підходу до викладання, гістологія як навчальна дисципліна змінюється і розвивається, а виклики сьогодення спонукають викладачів до пошуку нових дидактичних форм та підходів. Одним із найбільших глобальних викликів стало впровадження дистанційного навчання, у тому числі синхронного, асинхронного, комбінованого тощо. Цей формат навчання став новим як для здобувачів освіти, так і для викладачів, що потребувало певного періоду адаптації та підбору оптимальних форм та засобів навчання. Зараз, маючи досвід використання і впровадження різних дидактичних методів, можна сказати, що однією із найбільш вдалих дидактичних форм виявилися відеолекції.

У березні 2020 року нами було створено YouTube-канал кафедри гістології, цитології та ембріології ХНМУ (<https://www.youtube.com/@histology-kharkiv>), для якого було записано курс з 34 відеолекцій з усіх тем початкової програми. Наразі цей курс складається з 40 відео, продовжується робота над новими відеолекціями. Цей курс став першим повним курсом відеолекцій з гістології, цитології та ембріології українською мовою на платформі YouTube. Не зважаючи на відсутність будь-якої реклами чи інших засобів поширення інформації, крім безпосереднього інформування здобувачів освіти ХНМУ, створений нами канал набув популярності серед користувачів з різних міст України: наразі канал має понад 7 тисяч підписників та понад 700 тисяч переглядів. Курс відеолекцій впроваджено у систему дистанційного навчання ХНМУ у якості додаткового навчального матеріалу та активно використовується у навчальному процесі кафедри гістології, цитології та ембріології ХНМУ з 2020 року у поєднанні з традиційними лекціями, що проводяться у синхронному форматі, та практичними заняттями.

Використання відеолекцій у навчальному процесі має наступні переваги. По-перше, відеолекції дозволяють оптимізувати розподіл матеріалу у навчальній програмі. Оскільки кількість годин, відведених для проведення лекційних занять у синхронному форматі є обмеженою, для традиційних лекцій підбираються найбільш актуальні та складні теми, а за деякими темами здобувачам пропонується переглянути відеолекції, записані заздалегідь. Відеолекції не мають обмежень за часом та тематикою, що дозволяє детально розглянути весь навчальний матеріал, включно з темами, призначеними для самостійного вивчення. Таким чином, здобувачі освіти отримують розширений та деталізований лекційний матеріал з усіх тем навчальної програми.

По-друге, наявність лекцій, доступних у асинхронному форматі, робить їх доступними та зручними для використання у будь-який момент часу, що особливо актуально в умовах воєнного часу. Відеолекцію можна призупинити, передивитися знову, налаштувати швидкість перегляду. Таким чином, відеолекції можуть використовуватися як асинхронне доповнення до традиційних лекцій та практичних занять за умови синхронного дистанційного, очного та комбінованого форматів навчання, а за деяких умов – як альтернатива традиційним лекціям чи заняттям. Крім цього, відеолекції стали основою системи дистанційного навчання у асинхронному форматі, що використовувався у перші місяці дії воєнного стану.

По-третє, перевагою лекцій як навчального засобу є їх зручність, наочність та інформативність. Наявність додаткових пояснень допомагає візуалізувати та зрозуміти мікроскопічну будову різних клітин, тканин та органів. Відеолекція може допомогти здобувачу освіти зорієнтуватися у великій кількості теоретичного матеріалу, що особливо важливо для самостійного вивчення предмету.

Для отримання зворотного зв'язку після підсумкового екзамену з гістології, цитології та ембріології ми провели анонімне опитування здобувачів освіти, що вивчали цей предмет у 2020–2021, 2021–2022 та 2022–2023 навчальних роках. В опитуванні